

Landskap: Upptecknat av: Helgesson, A. Kyrkoh.
 Härad: Adress: Stehag
 Socken: Berättat av
 Uppteckningsår: Född år i

1

Uppteckningen rör Eld.

(Kerstin Persson, Stickerska, Stationen, 18/11 1921):

Från Bara: Vid matlagning iakttog hennes moder alltid att kasta ett par korn salt i elden, när hon saltade maten. "Elden skulle ha salt".

Vid eldning i bakugn satte man in torv i ugnen i en liten stapel och tände på det hela. Vid ett tillfälle kom di o sa: "Illen ha gått bort." Då gick mor tigande ut, tog en liten hand salt o kasta i ugnen. Då "kom illen igen". Se det var slarv av dem, som tände. "Hon hade inte gjort kors för elden o inte gett den salt."

C.Chronfeldts mor hade omtalat, att de gamle plägade kasta salt i elden (i Stehag o. Hassle).

Eld, utslag, "vita elden", vita blemmor, utslag å läpparna, "röda elden", do. röda, botas genom att "man flintar över dem" (med flinta och kniv). (Medd. av fröken Jönsson, trad.

Salt i elden.

Bot för ut-
slag.

fr. Herslöf. Brukades ännu 1868.)

(C.Chronfeldt): "Du ska inte ge elden skitt vann."

Aldrig släcka "gruvan" med smutsigt vatten.

"Eld fästes" genom att göra korstecken med handen.

Kerstin Stickerskas mor (död 1901 86-årig) iakttog alltid denna sed, när hon stängde för sättugnen.

I elden kastas tand, som barn faller, så ock hår, som man kammar av sig, eljest bygga fåglarna bo av det, och man blir "spuden i hoet".

Conf. även mjölk skall ha salt, enl. Aug.Svensson i Värhult, Kyrkhult. När man bär mjölk och går över bäck, får man ej byta om händer. Men har mjölken fått salt, går det ingenting.

(Kerstin Stickerska): "Vådeld" tänktes fara fram genom luften. Gick den då över hus, där eld brann, kunde den draga denna till sig. För att förhindra detta, gjorde man korstecknet och "gav elden salt".

När eld tändes i bakugn, läste man Fader vår. (Blinda A.Persson, Holm, Gryt, Ö.Göinge)

(Josef Ternblad, trad. från Vrå i Smål.) Nyårsafton bör elden inte få slockna i spisen. Man bör hålla elden vid makt mellan det gamla och nya året.

LENDRA HINGSTETS
FOLKMINNESBOK

"Fästa elden".

"Vådeld".

Elden nyårs-
afton.

Mannen, som förföljdes av elden.

Torparen Erlans Anners i Kärrsjömåla, Jemshög, fick en jularton (på 1860- å 70-talet) besök i sin stuga av en kringstrykare, som hette Nöjd. De satte sig att supa tillsammans, men blevo om en stund ovänner, och Nöjd blev utvräkt. I vredesmod skall N. då till Anners bland annat yttrat: "Så husvill som ja(g) ä(r), ska(ll) du bli, om det så inte blir, förrän ja(g) ä(r) dö(d)." När Nöjd efter några år var död, brann E. Anners stuga opp. Då denne bad om och erhöll tillfällig bostad hos naborna, kom elden lös hos dessa den ene efter den andre - släcktes dock tämligen lätt hos dem, så att ingen större skada skedde. Det tog till och med eld i en halmkärve, som A. bar på ryggen och i sänghalmen, där han låg. Ingen ville eller vågade hysa honom. Till slut fick han dock tillflykt hos "Sme Nessa Olan", en gammal uppriktigt from man,

3247

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

som 90-årig avled omkring 1911. Denne har själv för nämndeman O. Ols` far berättat, att det var verklig sanning med det här. Hos honom hade E. Anners några lumpor i en tom bikupa å loftet. Ola hade själv en gång kommit upp och fått se, hur det rök av dessa, alldeles som skulle det börja brinna.

Erl. Annersa hustru hade för Ola Ols` farmor berättat, att de vänt sig till en "klok gubbe", en kringvandrande finne, för att få råd mot eländet. Denne tillstyrkte Anners att gå med till kyrkogården och "kalla upp" Nöjd och be honom om förlåtelse. Hustrun menade emllertid att hjälpen snarare kommit genom prosten Wahlberg i Mörrum, till vilken de också hänvänt sig. Denne hade bett tillsammans med dem och rätt dem att själva bedja till Gud om befrielse från detta och annat ont.

ACC. NR. 3247

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: *Upptecknat av:* Helgesson, A. Kyrkoh.
Härad: *Adress:* Stehag
Socken: *Berättat av*
Uppteckningsår: *Född år* *i*

5

Uppteckningen rör Husbygge.

Hus byggdes mitt i rägängen av sådana, som eljest hade svårt att få tomtplats, och (enligt mor Ekström) för att man skulle vara skyddad mot vräkning. Så Edvard Lundqvists f.d. hus vid Springarelien och gamle Joh. Johnsson farfars (Anders Holjassons) hus vid Bosarpsgränsen (Värhus?).

Frontespis hörde ej med till den gamla byggnadsstilen i Stehags och Munkarpstrakten. När Chronfeldts far R. Månsson, när han bodde i Vättseröd, försåg sitt hus med en slik överbyggnad, hette det hånande: "Det syns då hogårafolk, di hänga madposen på ryggen". Den nye ägaren rev ner "madposen".

ACC. NR. 3247

Landskap: Upptecknat av: Helgesson, A. Kyrkoh.
Härad: Adress: Stehag
Socken: Berättat av Ida Holmqvist
Uppteckningsår: 23/11 1919 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

Uppteckningen rör Widtsköfle. - "Den inmurade mamsellen".

Det var en gång danskarna skulle inta slottet. De kunde emellertid ej komma över de omgivande gravarna - vindbryggorna voro uppdragna. Genom hopp om stor belöning lät en mamsell på slottet förleda sig att för fienden förråda, att på ett ställe graven var grundare, så att de genom att där vräka ner risknippor lätt nog skulle kunna komma över. Hon skrev härom på en papperslapp, som lades in i en flaska och kastades i vattnet, för att fienderna skulle fiska upp den. Den kom i stället i borgherrens händer, och till straff för sitt förräderi blev mamsellen levande inmurad i en av gångarna i slottet. Hon fick med sig ett ljus, ett bröd och psalmbok. Ur det igenmurade rummet hörde man hennes klagan: "Hos Gud finns det nåd men inte hos människor." - En inmurad sten med inskription skulle angiva platsen.

Skriv endast på denna sida!